

Hjemmehjælp i Albertslund kommune

- Der skal bruges 12,3 mill. kr. de næste fire år for at bevare standarden

1. Hovedresultater

I den kommende fire års periode kommer der flere ældre. Det kan beregnes, at budgetterne til hjemmepleje, plejeboliger m.v. skal ændres svarende til 12,3 mill. kr. frem til 2022, hvis man vil bibeholde den standard, man har i 2017 – også selv om man tager højde for senere aldring. Det svarer til 32 flere stillinger. Tallet dækker ikke evt. genopretning af standarden.

I alt ydede Albertslund kommune hjemmehjælp til 570 borgere i 2012. I 2016 var tallet 487. Tager man højde for den ændrede befolkningssammensætning og den senere aldring, skulle tallet have været 651. Det svarer til et fald på 25,2 pct.

2. Udviklingen i antal ældre

Udviklingen i den kommunale service på ældreområdet er stort set alle steder kendetegnet ved, at en lavere andel af de ældre får hjælp.

Ganske vist har det været et tilbagevendende argument for ”reformer” på arbejdsmarkedet, at der skulle være råd til velfærd – også når der kom flere ældre. Men i praksis har den kommunale service ikke fulgt med. Tabel 1 viser udviklingen i antallet af ældre i Albertslund kommune i den forløbne valgperiode og den forventede udvikling frem til 2022.

Tabel 1. Udviklingen i antal ældre i Albertslund kommune 2012-2022

Aldersgruppe	2012	2016	2017	2018	2022
Samlet folketal	27864	27880	24315	24413	25366
Heraf 65-79 år	3684	4015	869	935	1306
80 eller mere	570	800	1423	1436	1554
Over 80 år i pct.	2	2,9	5,9	5,9	6,1

Kilde: Danmarks Statistik for 2012 og 2016. For 2017-2022: Kommunens befolkningsprognose

3. Udviklingen i kommunens udgifter

Bureau 2000 har for de fleste kommuner analyseret udgiftsudviklingen i den forløbne valgperiode, sådan som den fremgår af de kommunale regnskaber, der kan hentes i Danmarks Statistik. For Albertslund kommune må det imidlertid konstateres, at de tal for udgifter til ældrepleje, som kan hentes fra Statistikbanken, ændrer sig på en måde fra år til år, som næppe kan være rigtig. Det kan evt. skyldes en

ændret regnskabspraksis i kommunen, men det gør, at man må afstå fra at bruge regnskaberne til at bedømme, om der er sket besparelser. Tabel 2 viser alene de kommunale udgifter for 2016 på nogle vigtige udgiftsområder, der berører de ældre.

Tabel 2. Albertslund kommunes driftsudgifter til pleje og omsorg for ældre og handicappede 2012-2016.

Nogle hovedposter

Konto i den kommunale kontoplan	2016
	Mill. kr.
Hjemmehjælp leveret af kommunen	51
Hjemmehjælp borgeren selv antager	1
Privat leverandør af hjemmehjælp	17
Hjemmesygepleje	22
Personlig og praktisk hjælp i plejeboliger, herunder friplejeboliger	75
Traditionelle plejehjem og beskyttede boliger (nettoudgifter)	4
I alt	170

Kilde: Statistikbanken

4. Udviklingen de kommende år

Det har været et gennemgående argument for mange af de såkaldte "reformer" de senere år, at der skal være råd til velfærd, især i forhold til det voksende antal ældre. I de kommende år vil stigningen i antallet af ældre tage til. Desværre kan man frygte, at mange kommuner alligevel ikke mener, at de "har råd".

Bureau 2000 har derfor lavet en beregning over behovet for ekstra udgifter de kommende år, hvis 2017-standarden skal bevares. Beregningen bygger på befolkningsudviklingen og på en antagelse om, at det relative behov for hjælp i de enkelte aldersgrupper (korrigeret for senere aldring) er det samme som i 2016.

Resultaterne fremgår af Tabel 3.

Tabel 3. Merudgiftsbehov 2017-22 i Albertslund kommune, når der korrigeres for befolkningsudviklingen og senere aldring

	2017 – budget- teret udgift	2018 merbehov i forhold til 2017	2019 merbehov i forhold til 2017	2020 merbehov i forhold til 2017	2021 merbehov i forhold til 2017	2022 merbehov i forhold til 2017
	Mill. kr.					
Hjemmehjælp i eget hjem	80,9	0,5	1,2	2,7	4,4	5,9
Plejeboliger mv.	86,5	0,5	1,3	3,2	5	6,4
I alt	167,4	1	2,5	5,9	9,4	12,3

Kilde: Egne beregninger. I de kommuner, hvor der ikke er data for udviklingen i behovet for hjemmehjælp (p.g.a. manglende aldersfordelte 2016-data), antages, at den relative fordeling i behovet aldersgrupperne imellem er den samme som på landsplan. I enkelte kommuner anvendes regnskabstal for 2017, jf. afsnit 6.

Tabellens tal kan omregnes til, at budgetterne på ældreområdet frem til 2022 skal ændres med 7,3 pct. – også selv om man tager højde for senere aldring – alene for at bevare 2017-standarden.

Gennemsnitslønnen for en SOSU-ansat i Albertslund kommune var i 2017 31591 kr. mdl. Det kan på den baggrund beregnes, at der frem til 2022 vil være behov for 32 flere medarbejdere for at bevare den nuværende standard.

Igen skal det understreges, at beregningen kun vedrører hjemmehjælp og plejehjem. De ældre skal ofte have en række andre former for service. Det er ikke regnet med.

5. Udviklingen i antal modtagere 2012-2016

Når det gælder den hjælp, de ældre får i det daglige, kan denne enten have form af, at borgeren bor på plejehjem/beskyttet bolig/plejebolig – eller den kan have form af, at borgeren får hjælp i sit eget hjem.

Tabel 4 viser, hvor stor en andel af borgerne i Albertslund kommune, der bor på plejehjem/beskyttet bolig/plejebolig. Tabellen omfatter også borgere under 65 år, idet personer med handicaps får hjælp efter de samme paragraffer som ældre.

Tabel 4. Andel af borgerne i Albertslund kommune, der bor i plejebolig m.v. 2012 og 2016

Aldersgruppe	2012	2016
	Pct. i plejebolig mv	
Under 65 år	0	0
65-79 år	1,3	1,2
80 eller mere	12,3	11,1

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

I 2012 var der i Albertslund kommune 129 borgere i plejebolig m.v. I 2016 var tallet 142. Det kan beregnes, at tallet i 2016 skulle have været 161 borgere, hvis der var lige så stor en andel af borgerne i de enkelte aldersgrupper, der boede i plejebolig som i 2012.

Mange vil nu sige, at de ældre i gennemsnit holder sig raske længere. Det kommer bl.a. til udtryk i længere levealder.

Bureau 2000 har derfor lavet en modelberegning, hvor man tager højde for den senere aldring. Beregningen viser, at hvis behovet for plejebolig i gennemsnit kommer senere svarende til den senere aldring, så skulle antallet af borgere i plejebolig i 2016 have været 155.

Det skal understreges, at tallene må ses i sammenhæng med udviklingen i hjemmeplejen. I nogle kommuner prioriterer man, at borgerne bliver stadig længere i eget hjem. I andre kommuner mener man, det er billigere at tilbyde borgere med omfattende behov en plads i en plejebolig frem for hjælp i hjemmet det meste af døgnet.

Samlet beregnes, at den ændrede befolknings sammensætning og den senere aldring har givet en udvikling i behovet for pladser i plejeboliger svarende til 20,2 pct.

For de borgere, der ikke bor i plejebolig, har Danmarks Statistik opgjort, hvor mange der modtager hjælp i eget hjem. Udviklingen i Albertslund kommune fremgår af Tabel 5.

Tabel 5. Andel af borgerne i Albertslund kommune, der får hjælp i eget hjem 2012 og 2016

Aldersgruppe	2012	2016
	Pct. der får hjælp	
Under 65 år	0,5	0,5
65-79 år	6,4	4,4
80 eller mere	37,9	24,4

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

I alt ydede Albertslund kommune hjemmehjælp til 570 borgere i 2012. I 2016 var tallet 487. Det kan beregnes, at tallet i 2016 skulle have været 675 borgere, hvis der var lige så stor en andel af borgerne i de enkelte aldersgrupper, der modtog hjælp som i 2012.

Det svarer til et fald på 27,9 pct.

Også her har Bureau 2000 lavet en modelberegning, hvor man tager højde for den senere aldring. Beregningen viser, at hvis behovet for hjemmehjælp i gennemsnit kommer senere svarende til den senere aldring, så skulle antallet af borgere, der modtog hjemmehjælp i 2016 have været 651.

I alt kan virkningen af den ændrede befolkningssammensætning og den senere aldring anslås til at have udløst en ændring i behovet for hjemmehjælp svarende til 14,2 pct.

6. Læsevejledning og metode

Dette notat om udviklingen på ældreområdet er udarbejdet af Bureau 2000 efter aftale med Enhedslisten. Notatet bygger alene på offentligt tilgængelige data fra Danmarks Statistik suppleret med de befolkningsprognoser, der udarbejdes af de enkelte kommuner.

Det er dog Bureau 2000, der har ansvaret for den statistiske bearbejdning, fremskrivning m.v.

Notatet er tænkt som baggrundsnotat, når forholdene for de ældre i kommunen er til debat. Der vil ofte være vigtige forhold i den enkelte kommune, som ikke bliver berørt. Derfor er det vigtigt at udvælge de elementer, der kan have lokal relevans.

Notatet koncentrerer sig om to hovedspørgsmål:

- 1) Hvordan er det gået med standard og udgifter på ældreområdet de seneste fire år?
- 2) Hvad er der brug for de kommende år, hvis 2017-standarden skal fastholdes.

Der er således ikke regnet på eventuelle forslag til forbedringer, selv om det kan være relevant mange steder. Hvis der er sket nedskæringer i den forløbne valgperiode, er det nærliggende at kræve en genopretning.

6.1. Tallenes pålidelighed

Undervejs i arbejdet har det vist sig, at en del af de anvendte data er mangelfulde eller usikre. Usikkerheden kan hænge sammen med flere forhold. Eksempelvis henter Danmarks Statistik data om de

kommunale regnskaber fra kommunernes økonomi- og budgetsystemer. Data bliver lagt ind i de enkelte kommuner af medarbejdere, der skal følge en bestemt kontoplan, der er fælles for alle kommuner, og som er fastsat af Indenrigsministeriet. Proceduren skulle derfor være rimeligt sikker. Alligevel ses for mange kommuner ændringer fra år til år, som er uforklarlige (eksempelvis en stigning i udgifter til hjemmehjælp fra et år til det næste på 25 pct. i faste priser). Det kan fx skyldes, at kontoplanen alligevel tolkes forskelligt, og at man nogle steder har fået en ny medarbejder, som foretrækker at kontere en udgiftspost et andet sted.

Tilsvarende bygger statistikken over modtagere af hjemmehjælp på data, som videregives elektronisk til Danmarks Statistik, men i nogle kommuner synes måden disse systemer betjenes på at ændre sig fra år til år. De data, der er over antallet af hjemmehjælpstimer pr. borger, synes særlig usikre, og Bureau 2000 har derfor afstået fra at anvende dem.

For Albertslund kommune gælder: Regnskabstal virker utroværdige.

Selv om Bureau 2000 således har afstået fra at anvende en del usikre data, er det vigtigt også lokalt at forholde sig kritisk til datagrundlaget.

Folketal de forløbne år: Disse tal er selvfølgelig helt nøjagtige.

Data for brug af plejeboliger, visiteret hjemmehjælp m.v. i den enkelte kommune: Disse tal kan indeholde fejlrapporteringer fra kommunerne. Grunddata overføres elektronisk fra kommunerne til Danmarks Statistik, men der er fx ikke en kontrolprocedure, så man tjekker resultaterne i kommunerne. Bureau 2000 har gennemgået summariske data fra de enkelte kommuner. Hvis tallene ser usandsynlige ud, anvendes de pågældende data ikke for den pågældende kommune.

Data vedr. regnskaber og budgetter: Selve tallene er helt pålidelige. De offentlige budget- og regnskabstal indgår i en mængde planlægningsopgaver, og et regnskab over udgifter skal naturligvis stemme med indtægter og udgifter. Men tallene kan være præget af omstruktureringer m.v., ligesom skiftende regnskabsmedarbejdere kan tolke kontoplanen forskelligt. Det er derfor ikke sikkert, at det er de samme typer af opgaver, som 2012- og 2016-tallene henviser til. Bureau 2000 har også her gennemgået summariske data fra de enkelte kommuner, og hvis tallene ser usandsynlige ud, anvendes de pågældende data ikke for den pågældende kommune.

Man skal være opmærksom på, at statistikken for budgetter og regnskaber er opbygget efter den kommunale kontoplan, som ikke skelner mellem ældre og handicappede, ligesom hjemmehjælp og plejeboliger til de to grupper i vidt omfang bygger på samme lovbestemmelser. Det betyder bl.a., at det ikke er muligt helt at adskille de to områder.

I nogle kommuner er der en uforklarlig forskel mellem de budgetterede udgifter for 2017 og regnskabstallene for 2016. I disse kommuner er regnskabstallene anvendt i stedet for budgettal. I Albertslund kommune udgør 2017-budgettallene 98 pct. af 2016-regnskabet. Her anvendes budgettallene.

Befolkningsprognoserne: Befolkningsprognoser for de enkelte kommuner udarbejdes af Danmarks Statistik, som bl.a. anvender kommunens eksisterende alders- og kønssammensætning, den aldersbestemte dødelighed og den forventede udvikling heraf, fødselsrater på de forskellige alderstrin (og for forskellige

etniske grupper), flyttetendenser m.v. I de fleste kommuner korrigeres dette med den viden, man har i kommunen, om planlagt boligbyggeri m.v. Som hovedregel vil de lokale befolkningsprognoser derfor være mest nøjagtige. Nogle kommuner benytter dog Danmarks Statistiks prognose. Det vil være angivet, hvad der er anvendt. Ser vi på de yngste aldersgrupper, viser erfaringen, at fx fødselstallet kan overraske, men på ældreområdet har befolkningsprognoserne høj sikkerhed. De ældre flytter ikke ret meget, og deres dødshyppighed ændrer sig formentlig kun langsomt.

Af samme grund burde de sidste tabeller, der viser *udviklingen i udgiftsbehovet*, også ramme rimeligt godt. Det afgørende for disse tabeller er befolkningsudviklingen mere end det eksisterende niveau for service.

6.2. Den senere aldring

Et emne, der kan give anledning til debat, er virkningen af den længere levetid og senere aldring. Som bekendt er den længere levetid blevet brugt til bl.a. at legitimere en højere pensionsalder og udhulingen af efterlønnen. I forhold til den kommunale service hævdes, at de ældre bliver mere selvhjulpne, når aldringen kommer senere. Og så er behovet for hjælp mindre.

Der er mange misforståelser på dette område. Mange mennesker tror fx, at det stigende antal ældre først og fremmest skyldes den længere levealder. Men *hovedårsagen* ligger et andet sted: I 30'erne blev der i gennemsnit født ca. 66.000 børn i Danmark om året. I 40erne steg gennemsnittet til ca. 84.000 børn om året. Disse "store årgange" nærmer sig nu alderdommen.

Når det er sagt, er det også rigtigt, at de ældre *samtidig* i gennemsnit holder sig raske længere. Det kommer bl.a. til udtryk i længere levealder. Men i debatten overvurderer man ofte effekten heraf. Lad os se på nogle tal:

En 65 årig kunne ifølge Danmarks Statistik i 2012 i gennemsnit regne med at leve i yderligere 18,655 år.¹ I 2016 kunne en 65 årig regne med 19,39 yderligere leveår i gennemsnit. Det er en stigning på 0,735 år.

Tilsvarende kunne en 80 årig i 2012 i gennemsnit regne med at leve i yderligere 8,465 år. I 2016 kunne en 80 årig regne med 8,75 yderligere leveår i gennemsnit. En stigning på 0,285 år.

I den modelberegning, der er foretaget, er det derfor forudsat, at aldringen for en 65-årig i 2016 i gennemsnit indtræder 0,735 år senere end den gjorde i 2012. Og aldringen for en 80-årig indtræder i gennemsnit 0,285 år senere.²

Som nævnt viser det sig typisk, at der er en virkning af den senere aldring, men at den trods alt er begrænset. Det er vigtigt at være klar over, når man lokalt diskuterer disse forhold.

¹ Middeltallet mellem mænd og kvinder ifølge Danmarks Statistik.

² Beregningsteknisk flyttes hhv. 0,735 af de 65-årige og 0,285 af de 80 årige ned i den lavere aldersgruppe. Når det gælder udviklingen fremover antages tilsvarende, at aldringen optræder senere svarende til, at man i 2018, 2019, 2020, 2021 og 2022 i gennemsnit får et plejebehov svarende til, at de 65-årige i gennemsnit skal regnes hhv. 0,15, 0,25, 0,4, 0,5 og 0,65 år yngre. De tilsvarende tal for 80-årige er 0,05, 0,1, 0,15, 0,25 og 0,3. Tallene afspejler stigningen i den forventede restlevetid ifølge Danmarks Statistik. Det antages med andre ord også her, at aldringen følger restlevetiden.

6.3. Beregning af det fremtidige udgiftsbehov

Bureau 2000 har lavet en beregning, hvor tal for den forventede befolkningsudvikling er kombineret med de tal, der findes for år 2016 i afsnit 5 – dvs. andel af aldersgruppen, der i 2016 var på plejehjem eller lignende, og andel der modtog hjemmehjælp. På grundlag heraf er det beregnet, hvor mange modtagere af hjemmehjælp og hvor mange beboere i plejeboliger, man må forvente de kommende år. Resultatet fremgår af tabel 6, hvor udviklingen vises som et index, dvs. 2017=100.³

Tabel 6. Index 2017-22 for behovet for hjemmehjælp og pladser i plejeboliger mv. i Albertslund kommune, når der korrigeres for befolkningsudviklingen

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Index for behov for hjemmehjælp	100	101,2	102,7	105,2	108,5	110,8
Index for behov for plejeboliger	100	101,4	103	106	109,7	112

Kilde: Egne beregninger

I tabel 7 vises, hvordan behovet vil udvikle sig, hvis man ikke alene tager højde for befolkningsudviklingen, men også for virkningen af den senere aldring.

Tabel 7. Index 2017-22 for behovet for hjemmehjælpstimer og pladser i plejeboliger mv. i Albertslund kommune, når der korrigeres for befolkningsudviklingen og senere aldring

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Index for behov for hjemmehjælp	100	100,6	101,5	103,3	105,4	107,3
Index for behov for plejeboliger	100	100,6	101,5	103,7	105,8	107,4

Kilde: Egne beregninger

Ud fra dette kan det beregnes, hvor meget budgettet på de vigtigste poster på ældreområdet skal sættes i vejret de kommende år, hvis man vil bibeholde den standard, man har i 2017, men tager højde for befolkningsudvikling og senere aldring. Det er disse tal, der er vist i tabel 3.

³ Det antages at forholdet mellem andelen af hjemmehjælpsmodtagere i de enkelte aldersgrupper er det samme i 2017 som i 2016. For kommuner, hvor der mangler aldersfordelte data for hjemmehjælp, antages forholdet mellem de aldersbestemte hyppigheder for modtagelse af hjemmehjælp at være det samme som på landsplan.